

Evaluatieverslag aandeelhouderschap van de Staat in DLV Adviesgroep N.V.

Inleiding

In de Nota deelnemingenbeleid¹ is het voornemen verwoord de staatsdeelnemingen eens in de vijf jaar te evalueren. Hierbij treft u de evaluatie van de DLV Adviesgroep N.V. aan.

Over het doel van de evaluatie leest u in de aanbiedingsbrief waarmee deze eerste 6 evaluatieverslagen aan de Tweede Kamer zijn aangeboden en in de bijgevoegde vragenlijst "Publiek kader".

Gestart zal worden met een beschrijving van de onderneming. Vervolgens wordt bekeken of er op grond van de borging van het publiek belang, de financieel-economische prestaties en de corporate governance overwegingen zijn om het aandeelhouderschap in de DLV Adviesgroep te herzien. Er wordt afgesloten met een conclusie.

Beschrijving DLV Adviesgroep N.V.

De DLV adviesgroep N.V. (hierna DLV)² is actief op de agrarische advies- en voorlichtingsmarkt. DLV levert zijn diensten aan boeren, tuinders en overheden. De onderneming is op veel terreinen actief zoals de plantaardige teelten, (intensieve) veehouderij, ingenieursdiensten voor de land- en tuinbouw ruimtelijke inrichting landelijk gebied, kwaliteitssystemen en agrarische makelaardij. DLV is actief in Nederland en België, volgt Nederlandse ondernemers met haar advisering tot over de landsgrenzen en is projectmatig actief in het buitenland.

DLV komt voort uit de verzelfstandiging van de Dienst Landbouwvoorlichting van het Ministerie van Landbouw Natuurbeheer en Voedselveiligheid (hierna LNV). Deze dienst is begin jaren negentig via de stichting DLV op afstand geplaatst van de departementale organisatie. In 1998 is deze stichting omgevormd tot de huidige onderneming. De verzelfstandiging is gepaard gegaan met een gefaseerde afbouw van de structurele overheidsbijdrage aan DLV. De omvorming van de Stichting DLV naar een commerciële onderneming was ingegeven door de introductie van marktwerking op de bovengenoemde markt. Landbouwvoorlichting werd in het vervolg gezien als een dienst die op de markt van voorlichtings- en adviesbureaus kon worden ingekocht. Ten tijde van de verzelfstandiging van DLV heeft de Staat zich bereid verklaard om de aandelen in DLV te verkopen.

Enkele cijfers van DLV over 2003	
Balanstotaal	€ 15,7 miljoen
Omzet	€ 37,1 miljoen
Netto winst	€ 0,17 miljoen
Aantal werknemers	Ca. 450 fte

¹ Kamerstuk 2000-2001, 28156, nr. 1-2

² zie ook www.dlv.nl

Publiek kader

Het publiek belang dat bij DLV speelt is dat beleidsmatig gewenste agrarische voorlichting uitgevoerd kan worden. Dit belang wordt gewaarborgd door het bestaan van een markt van adviesbureaus waar dergelijke voorlichting ingekocht kan worden door de overheid of andere instanties³. Binnen de Rijksoverheid is het Ministerie van LNV beleidsmatig verantwoordelijk voor de agrarische sector. LNV besluit dan ook tot het uitschrijven van overheidsopdrachten indien dit vanuit beleidsmatige optiek noodzakelijk of gewenst is. DLV is één van de spelers op de markt en moet op deze markt concurreren met andere bureaus, zonder bevoorrechte positie. De marktwerking lijkt naar behoren te functioneren. Voor het aanbesteden van diensten zijn de algemene aanbestedingsrichtlijnen van toepassing die tot doel hebben een eerlijk speelveld te creëren. Uit het feit dat voorlichtingsprogramma's ook bij andere partijen worden geplaatst blijkt dat DLV geen unieke rol meer vervult bij de borging van het publiek belang. Net als alle andere marktpartijen is DLV gehouden opdrachten correct uit te voeren. Aangezien de marktwerking naar behoren werkt, vervult het aanhouden van de aandelen van DLV door de Staat geen (aanvullende) rol bij de borging van het publiek belang.

Financieel-economische situatie en marktomstandigheden

DLV kent zowel private als publieke opdrachtgevers. Door de economische neergang zijn beide soorten opdrachtgevers terughoudender met het uitschrijven van opdrachten. Daarenboven is de agrarische sector als gevolg van Europese ontwikkelingen en ontwikkelingen op de wereldmarkt sterk in verandering. Het aantal agrarische ondernemers neemt als gevolg hiervan in Nederland sterk af. De marktomvang van DLV is mede door de bovenstaande ontwikkelingen sinds 1998 gekrompen. De onderneming heeft in eerste instantie op deze krimp geanticipeerd met het ontwikkelen van nieuwe activiteiten in zowel binnen- als buitenland. Deze nieuwe activiteiten konden niet voorkomen dat er alsnog ingegrepen moest worden in de organisatie. DLV heeft zijn organisatie in stappen teruggeschaald van 850 medewerkers bij de verzelfstandiging in 1998 tot ongeveer 450 medewerkers ultimo 2003. Geconstateerd moet worden dat op dit moment de omgeving waarin DLV zich bevindt nog niet stabiel is en dat DLV hierdoor haar positie regelmatig evalueert. Bij deze evaluaties blijken voornamelijk het versterken van de focus op de markt van de agrarische ondernemers, het vergroten van de toegevoegde waarde vanuit de onderneming naar de markt en wensen met betrekking tot een toekomstig strategisch aandeelhouderschap speerpunten voor de doorontwikkeling.

De omzet van DLV in 1998 was ongeveer € 45,3 mln. Hiervan was ongeveer 20% direct afkomstig van LNV via de zogenaamde programmafinanciering, welke aan DLV was meegegeven bij de verzelfstandiging. Deze programmafinanciering is in de loop der tijd verminderd en loopt in 2005 helemaal af. In de onderstaande tabel is het verloop van de geconsolideerde omzet en het resultaat van DLV weergegeven over de jaren 1998 tot en met 2003. De gegevens uit deze tabel komen uit de jaarverslagen van DLV.

Bedragen x 1000

	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Omzet	€ 45.577	€ 47.610	€ 47.541	€ 46.652	€ 40.235	€ 37.131
Resultaat	€ 8.678-	€ 1.061	€ 562	€ 1.055	€ 1.465-	€ 168

Het fors negatieve resultaat in 1998 werd veroorzaakt door éénmalige lasten. In 2002 is een grote reorganisatie bij DLV uitgevoerd die leidde tot de nodige incidentele reorganisatiekosten waardoor in dat jaar een negatief resultaat werd gehaald. Opvallend is dat de omzet gedaald is met ongeveer 18% van €45,6 mln. in 1998 tot €37,1 mln. in 2003. Het balanstotaal van de onderneming kent ultimo 2003 een omvang van €13 mln. en bestaat hoofdzakelijk uit vorderingen. De onderneming is namelijk actief in de dienstensector en heeft daardoor weinig vaste activa. Er is weinig openbare informatie bekend over de prestaties van vergelijkbare advieskantoren in de agrarische sector, zodat *benchmarking* van de prestaties van DLV met andere kantoren moeilijk is.

Opvallend is dat DLV een groot productenaanbod heeft welke is ingedeeld bij verschillende werkmaatschappijen. Hoewel de geconsolideerde rentabiliteit van DLV vooralsnog matig is, zijn er op werkmaatschappijniveau uitschieters naar boven en naar beneden.

Bezien vanuit de financiële situatie en de marktomstandigheden bestaan er geen complicerende factoren voor de beëindiging van de deelname van de Staat in DLV door middel van aandelenverkoop.

Corporate Governance

De Staat is de grootste aandeelhouder bij DLV met ongeveer 82%. De overige aandelen zijn in handen van het personeel via een werknemersparticipatie. Bij de start van de werknemersparticipatie was het de bedoeling dat er een actieve handel in certificaten zou ontstaan tussen de medewerkers onderling. Deze verwachting is geen werkelijkheid geworden. Aangezien er geen vraag meer is naar nieuwe certificaten onder de werknemers en er een inkoopregeling bestaat voor oud-medewerkers daalt het aandelenbelang van de werknemers gestaag. Als gevolg hiervan neemt het belang van de Staat toe.

De statutaire bevoegdheden van de Staat zijn aanzienlijk. Deze bevoegdheden betreffen naast investeringsbeslissingen ook verkoopbeslissingen van afzonderlijke werkmaatschappijen. Ten tijde van de oprichting van DLV heeft de Staat de bereidheid uitgesproken om zijn aandelenbelang te verkopen. Gedurende de eerste drie jaar na oprichting zou een verkoop slechts kunnen geschieden met de instemming van de ondernemingsleiding. Aangezien deze periode nu is verlopen is deze instemming niet meer noodzakelijk.

Conclusie

Ten tijde van de omvorming van de DLV van een stichting in een onderneming was de gedachte dat het publiek belang van agrarische voorlichting het beste geborgd wordt door het bestaan van een

---

³ Kamerstuk 1997-1998, 26059, nr. 1

markt waar deze dienst ingekocht wordt. De ervaringen met de borging van het publiek belang op deze wijze zijn positief. Uit hoofde van borging van het publieke belang speelt het aandeelhouderschap van de Staat in DLV derhalve geen rol. Daarmee is de grondslag voor deze deelname ontvallen.

DLV opereert met wisselende financiële resultaten op de agrarische advies- en voorlichtingsmarkt. Na de reorganisatie in 2002 lijkt DLV een belangrijke stap gezet te hebben naar een financieel gezonder bedrijf. In de toekomst zal blijken of deze ontwikkeling zich ook voortzet. Bezien vanuit de financiële situatie en de marktomstandigheden bestaan er geen complicerende factoren voor de beëindiging van de deelname van de Staat in DLV door middel van aandelenverkoop.

Uit het corporate governance gedeelte van de evaluatie blijkt dat er geen statutaire of wettelijke beperkingen zijn die een verkoop van het aandelenbelang belemmeren. De Staat is met andere woorden vrij om zelf te bepalen wanneer de aandelen verkocht worden. Een verkoop op termijn wordt niet als onlogisch beschouwd en derhalve niet als ongewenst ervaren door het management van DLV.